

Bird & Bird

Whistleblowing "po novom"

Júl 2023

WHISTLEBLOWING „PO NOVOM“

Whistleblowing je v poslednom období nepochybne jednou z najdiskutovanejších tém v prostredí zamestnávateľov na Slovensku.

Hoci oznamovanie protispoločenskej činnosti nie je v našich podmienkach nijakou novinkou, keďže táto problematika je od roku 2019 podrobne regulovaná osobitným zákonom¹, v dôsledku transponovania európskej legislatívy², slovenskí zákonodarcovia pristúpili k úprave viacerých ustanovení tohto zákona, a to s účinnosťou k 1. júlu 2023, resp. k 1. septembru 2023³ (“**novela**“).

Primárnym účelom novely je posilnenie postavenia oznamovateľov protispoločenskej činnosti ako aj zavedenie nových zákonných povinností pre zamestnávateľov, nesplnenie ktorých bude po novom postihované vyššími sadzbami pokút či novými peňažnými sankciami.

Podme sa spoločne pozrieť na najzásadnejšie zmeny, ktoré novela so sebou prináša.

---

¹ Zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len **Zákon**)

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie v platnom znení

³ Prijatá novela má delenú účinnosť, to znamená, že niektoré zmeny nadobudli účinnosť odo dňa 1. júla 2023 a niektoré zmeny nadobudnú účinnosť od 1. septembra 2023

Zmeny účinné od 1. júla 2023

<p>1 Rozšírenie okruhu osôb, na ktoré sa bude vzťahovať ochrana oznamovateľa</p>	<p>V záujme poskytnutia ochrany, čo najväčšiemu počtu oznamovateľov, do okruhu osôb, ktorým sa garantuje ochrana nepatria už len zamestnanci, resp. blízke osoby, ktoré sú v závislom vzťahu k oznamovateľovi, ktorý je zamestnancom toho istého zamestnávateľa ako blízka osoba, ale aj osoby, ktoré sú v inom obdobnom vzťahu ako pracovnoprávnom. Pod týmto pojmom sa myslia najmä osoby vykonávajúce prácu na základe niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, samostatne zárobkovo činné osoby – živnostníci, zmluvní partneri, členovia štatutárnych orgánov zamestnávateľov, brigádnici, dobrovoľníci a pod.</p> <p>Rovnako sa ochrana oznamovateľa za určitých podmienok vzťahuje aj na bývalých zamestnancov a osoby, resp. uchádzačov o zamestnanie, ktorých pracovný pomer ešte nevznikol ako aj na anonymných oznamovateľov.</p> <p>Zákon má vo všeobecnosti poskytovať ochranu všetkým tým oznamovateľom kriminality, resp. inej protispoločenskej činnosti, ktorí toto oznámenie uskutočnia v dobrej viere.</p>
<p>2 Rozšírenie okruhu trestných činov, resp. činností, ktoré sa považujú za závažnú protispoločenskú činnosť</p>	<p>Prostredníctvom novely sa v súvislosti so závažnou protispoločenskou činnosťou plošne mení pri trestných činoch horná hranica trestnej sadzby z 3 rokov na 2 roky. Taktiež sa rozširuje okruh trestných činov explicitne vymenovaných v Zákone (napr. krádež podľa § 212 Trestného zákona, sprenevera podľa § 213 Trestného zákona, neoprávnený prístup do počítačového systému podľa § 247 Trestného zákona, neoprávnené zamestnávanie podľa § 251a Trestného zákona), ktoré spadajú pod závažnú protispoločenskú činnosť, v súvislosti s ktorými bude oznamovateľovi poskytnutá ochrana, ak takýto trestný čin ohlásí.</p>
<p>3 Rozšírenie okruhu štátnych orgánov príslušných na prijatie oznámenia</p>	<p>Okrem Úradu na ochranu oznamovateľov sú štátnymi orgánmi príslušnými na prijatie oznámenia najmä prokuratúra alebo správne orgány príslušné na konanie o správnom delikte, ktorý je závažnou protispoločenskou činnosťou.</p>
<p>4 Novinky vo vzťahu k odvetným opatreniam</p>	<p>Prostredníctvom novely sa zavádza zákaz odvety ako aj zákaz samotnej hrozby odvety nielen voči samotným oznamovateľom ale aj voči blízkym osobám oznamovateľa, ďalej voči osobám, ktoré poskytli oznamovateľovi pomoc v súvislosti s oznámením, alebo voči zodpovednej osobe, ktorá u zamestnávateľa preveruje oznámenia.</p> <p>Novela tiež prináša definíciu pojmu odvetného opatrenia ako aj príklady takýchto odvetných opatrení, medzi ktoré patrí najmä výpoveď, okamžité skončenie pracovného pomeru, skončenie pracovného pomeru počas skúšobnej doby alebo nepredĺženie pracovného pomeru na dobu neurčitú, odvolanie, preradenie na nižšiu pozíciu alebo odmietnutie povýšenia, odstúpenie od zmluvy o dodávke tovaru a služieb a pod.</p>
<p>5 Zvýšenie sadzieb pokút</p>	<p>Novela ďalej prináša zvýšenie sadzieb pokút, konkrétne zvýšenie pokuty zo sumy 2.000 EUR na sumu 6.000 EUR (a v prípade opakovaného porušovania až do výšky 12.000 EUR) fyzickej osobe, ktorá (i) buď hrozí postihom, pokúsi sa o postih alebo postihne oznamovateľa v súvislosti s urobením alebo zverejnením oznámenia, (ii) poruší povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa alebo o totožnosti dotknutej osoby, alebo (iii) sa pokúsi zabrániť alebo bráni urobeniu alebo zverejneniu oznámenia.</p>

Zmeny účinné od 1. septembra 2023

<p>1 Povinnosť zavedenia vnútorného systému preverovania oznámení a s tým súvisiaca povinnosť vytvorenia vnútorného predpisu o whistleblowingu</p>	<p>Novela prináša povinnosť zavedenia vnútorného systému preverovania oznámení nielen u tých zamestnávateľov, ktorí majú najmenej 50 zamestnancov alebo u tých zamestnávateľov, ktorí sú orgánmi verejnej moci a zamestnávajú najmenej 5 zamestnancov, ale aj u všetkých zamestnávateľov, ktorí v rámci predmetu svojej činnosti poskytujú finančné služby, služby v oblasti bezpečnosti dopravy alebo služby v oblasti životného prostredia.</p> <p>Pripomíname, že vyššie uvedené subjekty sú v zmysle Zákona povinné vydať vnútorný predpis (tzv. smernicu/usmernenie o whistleblowingu), v ktorom určia podrobnosti o (i) podávaní oznámení, (ii) preverovaní oznámení a oprávneniach zodpovednej osoby pri preverovaní oznámení, (iii) zachovaní mlčanlivosti o totožnosti oznamovateľa a o totožnosti dotknutej osoby, (iv) evidovaní oznámení, (v) oboznamovaní oznamovateľa s výsledkom preverenia oznámenia, (vi) spracúvaní osobných údajov uvedených v oznámení, (vii) prijímaní opatrení na odstránenie nedostatkov zistených pri preverovaní oznámení a o komunikácii s oznamovateľom vo veci týchto opatrení, (viii) prijímaní opatrení proti bráneniu v oznamovaní protispoločenskej činnosti.</p>
<p>2 Povinnosť určenia zodpovednej osoby za prijímanie, potvrdzovanie a preverovanie oznámení u zamestnávateľa</p>	<p>Vo svetle novely zamestnávateľ má zákonnú povinnosť určiť zodpovednú osobu za preverovanie oznámení z radov svojich zamestnancov. Môže to byť buď konkrétny zamestnanec alebo tzv. organizačná zložka zamestnancov pôsobiaca u zamestnávateľa. Zamestnanci vykonávajúci činnosť zodpovednej osoby musia mať odborné predpoklady na plnenie týchto zákonných povinností.</p> <p>Externé plnenie povinností zodpovednej osoby (tzv. outsourcing) v rozsahu prijímanie, potvrdenie a preverovanie oznámení si zamestnávateľ môže dohodnúť len v prípade, ak zamestnáva menej ako 250 zamestnancov alebo nie je orgánom verejnej moci. Preverovanie oznámení externou spoločnosťou bude možné už len v tom prípade, ak má zamestnávateľ menej ako 250 zamestnancov a nie je orgánom verejnej moci.</p>
<p>3 Zákaz tzv. outsourcingu povinností zodpovednej osoby pri zamestnávateľoch zamestnávajúcich 250 zamestnancov a viac</p>	<p>Vo svetle novely zamestnávateľa majúci 250 zamestnancov a viac alebo zamestnávateľa, ktorí sú orgánmi verejnej moci môžu plniť povinnosti zodpovednej osoby len v rozsahu prijímanie a potvrdenie oznámení. Preverovanie oznámení takýto zamestnávateľ nemôže outsourcovať, ale musí zabezpečovať jeho uskutočňovanie prostredníctvom vlastnej zodpovednej osoby, t.j. vlastného zamestnanca alebo organizačnej zložky zamestnancov pôsobiacej u zamestnávateľa.</p>

4 Zavedenie nových zákonných lehôt v súvislosti s preverovaním oznámení

Novela prináša novú povinnosť zamestnávateľa potvrdiť prijatie oznámenia do 7 dní od jeho prijatia oznamovateľovi. Zamestnávateľ je povinný do 90 dní od uplynutia 7-dňovej lehoty na oznámenie prijatia oznámenia, teda spolu do 97 dní od prijatia oznámenia preveriť a oboznámiť oznamovateľa s výsledkom preverenia oznámenia. Taktiež, ak zamestnávateľ postúpi oznámenie orgánom činným v trestnom konaní podľa Trestného poriadku, je povinný si výsledok preverenia vyžiadať od orgánov činných v trestnom konaní a následne do 10 dní od doručenia výsledku preverenia oboznámiť oznamovateľa s výsledkom takéhoto preverenia oznámenia.

5 Zavedenie nových peňažných sankcií

Novela zavádza nové peňažné sankcie pre právnické osoby/zamestnávateľov, predovšetkým (i) pokutu do výšky 100.000 EUR tomu, ktorý urobí voči oznamovateľovi pracovnoprávny úkon bez súhlasu Úradu na ochranu oznamovateľov, ďalej kto hrozí odvetným opatrením oznamovateľovi, pokúsi sa o odvetné opatrenie alebo postihne odvetným opatrením oznamovateľa v súvislosti s podaním oznámenia, alebo (ii) pokutu do výšky 30.000 EUR tomu subjektu, ktorý neprijme opatrenia na odstránenie nedostatkov zistených pri kontrole plnenia povinností Zákona alebo nepredloží Úradu na ochranu oznamovateľov písomnú správu o opatreniach prijatých na odstránenie zistených nedostatkov.

Novela tiež prináša nové peňažné sankcie pre právnické osoby/ zamestnávateľov, ktorí nie sú orgánmi verejnej moci a zamestnávajú najmenej 50 zamestnancov a menej ako 250 zamestnancov alebo zamestnávateľom ktorí sú orgánmi verejnej moci a zamestnávajú najmenej päť zamestnancov a menej ako 250 zamestnancov za porušenie povinností vyplývajúcich z ustanovenia § 10 Zákona (napr. za nesplnenie povinnosti určenia zodpovednej osoby, za nezavedenie systému vnútorného preverovania oznámení a pod.), a to až do výšky 50.000 EUR.

Hoci v súvislosti so spomínanými zmenami v právnej úprave whistleblowingu na Slovensku by mali zbystriť pozornosť predovšetkým zamestnávateľa majúci najmenej 50 zamestnancov, resp. vybrané skupiny zamestnávateľov ako sú orgány verejnej moci, finančné inštitúcie, či subjekty zameriavajúce svoju podnikateľskú činnosť na dopravu a oblasť životného prostredia,

vzhľadom ku skutočnosti, že činnosti majúce protispoločenský charakter sa v podnikateľských kruhoch môžu na rôznych stupňoch riadenia a fungovania v rámci spoločnosti vyskytovať pomerne často, je do budúcnosti žiadúce, aby si aj menší zamestnávateľa osvojili tieto pravidlá a vo vlastnom záujme pristúpili k prijatiu a nastaveniu optimálneho vnútorného systému preverovania oznámení o protispoločenskej činnosti, ktorého súčasťou je aj prijatie vlastného interného predpisu na úrovni zamestnávateľa.

Zamestnávateľa s už zavedeným vnútorným systémom preverovania oznámení by sa mali predovšetkým zamerať na zosúladenie existujúcich interných predpisov o whistleblowingu s novou právnou úpravou, ako aj prispôbiť, resp. zoptimalizovať zavedené vnútorné systémy tak, aby vyhovovali sprísneným zákonným požiadavkám.

Čo vyššie uvedené zmeny znamenajú konkrétne pre Vašu spoločnosť?

Zaujímá Vás téma whistleblowingu komplexnejšie a potrebujete detailné informácie?

Hľadáte pomoc s vytvorením vnútorného predpisu upravujúceho oznamovanie protispoločenskej činnosti alebo so zavedením vnútorného systému preverovania oznámení vo Vašej spoločnosti?

Máte už vnútorný systém preverovania oznámení zavedený a chceli by ste ho zefektívniť, resp. prispôbiť fungovaniu Vašej spoločnosti?

Neváhajte sa na nás obrátiť.

Ivan Kisely

Partner

+421232332825
ivan.kisely@twobirds.com

Katarína Pfeffer

Seniorná advokátka

+421232332811
katarina.pfeffer@twobirds.com

Dávid Füssi

Advokátsky koncipient

+421232332827
david.fussi@twobirds.com

twobirds.com

Abu Dhabi • Amsterdam • Bratislava • Brusel • Budapešť • Casablanca • Kodaň • Dubaj • Düsseldorf • Frankfurt • Haag • Hamburg
• Helsinki • Hong Kong • Londýn • Luxemburg • Lyon • Madrid • Miláno • Mníchov • Paríž • Peking • Praha • Rím • San Francisco
• Šanghai • Singapur • Štokholm • Sydney • Varšava

Bird & Bird je medzinárodná advokátska kancelária skladajúca sa z Bird & Bird LLP a jej pobočiek a pridružených zastúpení.

Bird & Bird LLP je registrované v Anglicku a Walse pod registračným číslom OC340318 a je regulované SRA – Regulačnou autoritou. Jej sídlom a miestom podnikania je 12 New Fetter Lane, Londýn, EC4A 1JP. Zoznam členov skupiny Bird & Bird LLP a nečlenov, ktorí sú vymenovaní za partnerov a ich príslušné odborné kvalifikácie, sú k dispozícii k nahliadnutiu na tejto adrese.